

پیش‌بینی، برنامه‌ریزی، آماده‌سازی: چگونه تبدیل خشکسالی به قحطی را متوقف کنیم

سمینار بین‌المللی خشکسالی و کشاورزی

مقر فائو، رم

۱۹ ژوئن ۲۰۱۷

بیانیه مشترک^۱

سمینار بین‌المللی خشکسالی و کشاورزی با مشارکت جمهوری اسلامی ایران، کشور هلند و سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل (FAO) به عنوان بخشی از جشن روز جهانی مبارزه با بیابان‌زائی و خشکسالی برگزار گردید. این سمینار در مقر فائو در رم در تاریخ ۱۹ ژوئن ۲۰۱۷ و با حضور نمایندگان کشورها و همچنین نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی، جامعه مدنی، بخش خصوصی و دیگر ذی‌نفعان برگزار شد.

این سمینار بمنظور ابراز نگرانی‌های ناشی از اثرات قابل توجه خشکسالی در سطح جهان و به عنوان فراخوانی برای حرکت از واکنش به خشکسالی در زمان بحران، به سمت راه‌کارهای یکپارچه و فعال برای افزایش انعطاف‌پذیری جوامع و کشورهای واقع در مناطق مستعد به خشکسالی، برگزار شد.

خشکسالی یک خطر طبیعی ویرانگر است که همه مردم جهان (نه فقط مردم ساکن در مناطق خشک و نیمه خشک) را تهدید می‌کند. تغییر اقلیم خشکسالی را تشدید کرده و فراوانی آن را در سراسر جهان افزایش می‌دهد. عواقب خشکسالی می‌تواند شدید باشد و اغلب دارای اثر معکوس بر دستیابی به امنیت غذایی و کاهش فقر بوده و مانع تلاش‌ها برای دستیابی به اهداف ۱ و ۲ توسعه پایدار (SDG) می‌شود. خشکسالی می‌تواند تنش‌های اجتماعی را تشدید کرده و به ناآرامی‌های مدنی دامن زند.

برخلاف اثرات شناخته شده خشکسالی و تکنولوژی‌های در دسترس برای مواجهه با آن، مدیریت و برنامه‌ریزی خشکسالی اغلب تا بروز بحران، نادیده گرفته می‌شود. مدیریت واکنشی در زمان بحران، منجر به اتخاذ سیاست‌های خرد می‌شود که در آن تلاش‌ها برای کاهش خشکسالی فاقد هماهنگی بین بخش‌ها بوده و به همین دلیل اغلب ناکارآمد است.

^۱ این بیانیه، بیانگر دیدگاه برگزارکنندگان سمینار بوده و شامل مباحث اصلی مطرح شده در طول برگزاری و در سمینار می‌باشد.

کمیته بین‌المللی بر اثرات شدید خشکسالی و لزوم بکارگیری راه‌کارهای خلاقانه برای مدیریت و پیشگیری از آن شامل انواع ابتکار عمل‌ها، اعلامیه‌ها و چارچوب‌ها^۲ تأکید دارد. در این زمینه می‌توان به واکنش مقتدرانه ملی، دوجانبه و چند جانبه به خشکسالی و قحطی‌های اخیر آفریقا و خاورمیانه اشاره نمود.

با این وجود، همواره نیاز به یادگیری بهترین شیوه، به اشتراک گذاشتن دانش، ترویج فعالانه و راه‌کارهای یکپارچه به کار گرفته شده در داخل و یا خارج کشورهای مواجه شده با خشکسالی، در کلیه بخش‌ها وجود دارد. بین شرکت‌کنندگان سمینار خشکسالی در چهار حوزه موضوعی زیر برای مواجه شدن با خشکسالی و پیشگیری از وقوع قحطی توافق مستحکمی وجود داشت:

(۱) توسعه مدیریت یکپارچه خاک و آب

(۲) مجهز کردن کشاورزان به تکنولوژی

(۳) حرکت از مدیریت واکنشی به مدیریت فعال در شرایط اضطراری خشکسالی

(۴) به جریان انداختن مدیریت خشکسالی در دستور کار توسعه پایدار ۲۰۳۰ میلادی

شرکت‌کنندگان در سمینار، لازمه اطمینان از واکنش کارا به خشکسالی را، توسعه بیشتر تکنولوژی و اقدامات نهادی برای مدیریت هماهنگ آب و خاک، از طریق اتخاذ مکانیزم‌های بین بخشی (فرآیند تصمیم‌گیری مشارکتی و تجربیات) می‌دانند. برای مداخله مؤثر بمنظور افزایش انعطاف‌پذیری در مقابل خشکسالی، لازم است همکاری و مشارکت جوامع بین‌المللی، شامل دولت‌ها، سازمان‌های درون دولت‌ها، آژانس‌های کمک‌های دوطرفه، جامعه مدنی، سازمان‌های غیر دولتی و بخش خصوصی، تقویت شود. همچنین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی برای آموزش کشاورزان در مدیریت یکپارچه آب و زمین بعنوان راهکاری برای ارتقای آمادگی برای خشکسالی، ضروری است.

در این سمینار بر لزوم انتقال اطلاعات از دولت‌ها و جوامع علمی به کشاورزان و تولیدکنندگان غذا بمنظور افزایش و توسعه ظرفیت‌های کشاورزان و ایجاد پلی برای دستیابی به اطلاعات، تأکید شد. همچنین، با توجه به ضروری بودن تعیین شاخص‌های منطقه‌ای خشکسالی و سیستم‌های پیش‌هشدار، بر توسعه آنها از طریق بهره‌گیری از رویکرد بین رشته‌ای و

^۲ E.g. the international Drought Policy (2010); the Lincoln Declaration on Drought Indices (2010); the High-Level Meeting on National Drought Policy (2013); the Declaration of the Drought Disaster Resilience and Sustainability Initiative (2013); The Declaration of the Third African Ministerial Meeting for Disaster Risk Reduction and the Declaration of the Summit (2014); and the Windhoek Declaration for Enhancing Resilience to Drought in Africa (2016)

با تضمین دستیابی عادلانه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، تأکید شد. شرکت کنندگان در سمینار بیان کردند که کمک به کشورهای در حال توسعه باید شامل شناسایی نیازها و شیوه‌های مؤثر سازگاری، تعیین اولویت‌های منطقه‌ای و کشوری، سرمایه‌گذاری با اولویت‌بندی سیستماتیک در پروژه‌ها و برنامه‌های انتقال فن‌آوری با هدف مدیریت مؤثر خشکسالی باشد.

پاسخ به خشکسالی در زمان شروع بحران یک استراتژی واکنشی است که در آن فرصت برای مقابله مقرون بصره از دست می‌رود. نهادها و تصمیم‌گیران لازم است که الگوی مدیریت خشکسالی را از مدل‌های واکنش در شرایط اضطراری، به برنامه‌های آماده‌سازی فعالانه که آسیب‌پذیری به خشکسالی و اثرات آن را کاهش می‌دهد، تغییر دهند. از آنجایی که پایش مدرن و سیستم‌های پیش‌بینی برای پیش‌بینی خشکسالی ضروری بوده و فرصت کافی برای عملیات پیشگیرانه را فراهم می‌کند؛ بنابراین، شرکت کنندگان در سمینار بر نیاز بر افزایش ظرفیت‌سازی تکنولوژی‌ها و روش‌های پایش خشکسالی، پیش‌بینی، ارزیابی، کاهش، سازگاری و آمادگی در مقابل خشکسالی تأکید کردند.

حرکت سیاسی برای اجرایی‌شدن دستور کار توسعه پایدار ۲۰۳۰، فرصتی است برای به جریان انداختن راه‌کارهای نوین مدیریت خشکسالی که بتواند سازگاری در مقابل خشکسالی را افزایش و خطرات را کاهش دهد و باعث ایجاد مشارکت شود. سیاست‌های ملی باید شامل اقدامات پیشگیرانه در مدیریت و کاهش خشکسالی باشد و نقش کلیدی داده‌های هواشناسی کشاورزی را نیز در نظر بگیرد. شرکت کنندگان در سمینار، از توسعه برنامه‌های خشکسالی ملی در همه کشورها حمایت می‌کنند. این برنامه‌ها باید با هدف ایجاد سازگاری اقشار آسیب‌پذیر ساکن مناطق مستعد خشکسالی و برای افزایش ظرفیت آنها برای آمادگی و مواجهه با خشکسالی باشد.

شرکت کنندگان در سمینار به حمایت بیشتر مذاکرات منطقه‌ای و جهانی در تضمین به اشتراک گذاشتن بموقع بهترین روش‌ها، مرور روند مدیریت فعال و هماهنگ خشکسالی و تشخیص اقدام جمعی مورد نیاز برای کمک به کشورها و مناطق مستعد خشکسالی در آماده‌سازی، واکنش و مدیریت مؤثر خشکسالی، متعهد شدند.

شرکت کنندگان در سمینار، با مشورت کلیه دست‌اندرکاران مربوطه، به ایجاد یک پلت فرم مشترک آموزش، به اشتراک‌گذاری و برنامه‌ریزی بهترین شیوه‌های مدیریت خشکسالی که با استفاده از آن امکان طراحی چندبخشی به سود کلیه ذی‌نفعان فراهم باشد، توافق کردند. از فائو برای میزبانی این پلت فرم دعوت شد.

برگزارکنندگان سمینار متعهد شدند که با همکاری هم و از طریق سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، مسائل ساختاری را بعنوان راهی برای آمادگی و هماهنگی در برابر خشکسالی و مدیریت آن از جمله مدیریت یکپارچه خاک و آب، انتقال

تکنولوژی برای تطبیق کشاورزی با تغییرات مفرط اقلیمی و بسیج منابع برای حمایت از این عملیات، مورد توجه قرار دهند.

شرکت کنندگان در سمینار بر نیاز به توجه بیشتر به آمادگی در برابر خشکسالی تأکید کرده و با تقدیر از نتایج سمینار، نسبت به انتشار گسترده آن متعهد شدند.